

2. Αγώνες για τη δημιουργία μιας αυτόνομης Ποντιακής Δημοκρατίας (1917-1922)

§ 1.

Έλληνες της διασποράς: Πρωτεργάτες για τη δημιουργία αυτόνομης Ποντιακής δημοκρατίας

Βασικοί εκπρόσωποι :

A. Λαϊκοί:

K. Κωνσταντινίδης: Μασσαλία

B. Ιωαννίδης / Θ. Θεοφύλακτος : Βατούμ

I. Πασσαλίδης : Σοχούμ

Λ. Ιωαννίδης /Φ. Κτενίδης: Κρασνοντάρ

B . Ξεχωριστές σεβάσμιες μορφές της εκκλησίας

- ο Μητροπολίτης Τραπεζούντας Χρύσανθος
- ο Μητροπολίτης Αμάσειας Γερμανός Καραβαγγέλης

§2.

Απρίλιος 1916: Παράδοση της Τραπεζούντας από το Βαλή Μεχμέτ Τζεμάλ Αζμή Μπέη στο μητροπολίτη Χρύσανθο

- ο **Μητροπολίτης Χρύσανθος** (συνετή πολιτική απέναντι στους Μουσουλμάνους) . Έγινε δεκτός από Ρώσους/προξενικούς εκπροσώπους άλλων κρατών ως ηγέτης στην ευαίσθητη περιοχή

Δίχρονη προεδρία Χρύσανθου Διάλειμμα δημοκρατίας και αρμονικής συμβίωσης Χριστιανών - Μουσουλμάνων

- ο **1917:** Επικράτηση μπολσεβίκων στη Ρωσία
- ο **Φεβρουάριος 1918:** ριζική αλλαγή της κατάστασης: Ο Ρωσικός στρατός εγκατέλειψε την Τραπεζούντα, η περιοχή ξανά στην κατοχή των Νεοτούρκων

§ 3.

Φυγή Ελλήνων του ανατολικού Πόντου στη Ρωσία (που δοκιμαζόταν από εμφύλιο)

- ο Ο ξεριζωμός ευαισθητοποίησε τους Έλληνες της Ρωσίας που είχαν ήδη αποφασίσει (Α΄ Πανελλήνιο Συνέδριο- Ιούλιος 1917) εκλογή κεντρικού συμβουλίου για τη δημιουργία ανεξαρτήτου κράτους με έδρα το Ροστόβ

§ 4.

Οργάνωση Ποντίων της Διασποράς σε όλες τις πόλεις για πρώτη φορά

- ο Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Καβάλα, Βόλος
- ο Και εξωτερικό

§5.

Ευρώπη: Πρωτεργάτης του αγώνα ο Κ. Κωνσταντινίδης που από τη Μασσαλία:

- ο Ενημέρωνε τους συμμάχους με υπομνήματα για την τραγική κατάσταση που επικρατούσε στον Πόντο
- ο Τύπωσε και κυκλοφόρησε χάρτη με τα σύνορα της προτεινόμενης Ποντιακής Δημοκρατίας
- ο Τύπωσε το χάρτη και σε καρτ-ποστάλ με γραπτό κείμενο στα γαλλικά («Πολίτες του Πόντου ξεσηκωθείτε! Θυμίστε στα φιλελεύθερα έθνη τα ύψιστα δικαιώματά σας για τη ζωή και την ανεξαρτησία»)

Η Ρωσική επανάσταση ξεσήκωσε τους Πόντιους

- ο Πρώτο Παν-ποντιακό Συνέδριο (Μασσαλία, Φεβρουάριος 1918)
- ο Ο Κ. Κωνσταντινίδης με τηλεγράφημα στον Τρότσκι ζήτησε την υποστήριξη της Σοβιετικής Ένωσης

§ 6.

Ελληνική κυβέρνηση (Ελ. Βενιζέλος) : Αρχικά σύμφωνη με τις διεκδικήσεις των Ποντίων. Όμως, στο Συνέδριο ειρήνης στο Παρίσι (Δεκέμβριος του 1918)

- ο Ο Βενιζέλος , πείστηκε και δεν περιέλαβε τον Πόντο στις διεκδικήσεις, αλλά τον παραχώρησε στην υπό ίδρυση Αρμενική Δημοκρατία

- ο Έντονες διαμαρτυρίες Ελλήνων του Πόντου

§ 7.

Απογοήτευση

- Συνέδρια σε Μπακού, Κρασνοντάρ, Βατούμ, Μασσαλία. Έντονη διαμαρτυρία για τη στάση της Ελλάδας

1. Τηλεγραφήματα στο Παρίσι για να μεταπεισθεί ο Βενιζέλος
2. **1919: Επίσκεψη Χρύσανθου**- ενημέρωση
3. Ο Βενιζέλος έδωσε έγκριση να ενημερώσει ο Χρύσανθος τους ξένους πολιτικούς - Κατανόηση (εκτός από τους Άγγλους)
4. Απάντηση του προέδρου Ουίλσον (ΗΠΑ) στο Χρύσανθο:
 - ο Ο Πόντος πρέπει να γίνει ανεξάρτητος
 - ο Μίαν ψήφον έχω εις την Συνδιάσκεψιν , αλλά θα τη διαθέσω υπέρ του λαού σας

§ 8.

Επίσκεψη Χρύσανθου στο Εριβάν και διαπραγμάτευση με **Αρμένιους** και **μουσουλμάνους του Πόντου** για μια μορφή συνομοσπονδίας

- ο Αμοιβαία καχυποψία
- ο Μοιραία καθυστέρηση

Συνθήκη φιλίας και συνεργασίας μεταξύ **Μπολσεβίκων και Κεμάλ** (Μάρτιος του 1921) [**ταφόπετρα του Ποντιακού ζητήματος**]

Έδωσε στον Κεμάλ την οικονομική, στρατιωτική και ηθική δυνατότητα:

- A.** να συνεχίσει τις επιχειρήσεις του κατά των Ποντίων
- B.** να εμφανιστεί στη Συνδιάσκεψη με υπερβολικές απαιτήσεις, που δεν απορρίφθηκαν από τις νικήτριες (συμμαχικές) δυνάμεις λόγω ιστορικής συγκυρίας

§9. Το αρνητικό κλίμα δεν πτόησε τους Ποντίους

10 Μαρτίου 1921: Πρόταση του μητροπολίτη **Γ. Καραβαγγέλη** στον Μπαλτατζή για συνεργασία με Κούρδους και Αρμένιους εναντίον του Κεμάλ

- ο Κυβέρνηση Γούναρη: Καμιά πρωτοβουλία
- ο Απογοήτευση
- ο Πρωτοβουλία Γ. Καραβαγγέλη και διοργάνωση δύο Συνεδρίων :

1. Κωνσταντινούπολη: 17 /8/ 1921

2. Αθήνα: 4 /9/ 1921

§10.

Τελευταία προσπάθεια Ποντοαρμενικής συνεργασίας στις αρχές του 1922 , πολύ αργά, όταν τα συμφέροντα είχαν αλλάξει πλευρά

Ο Κεμάλ με φανερή υποστήριξη των Μπολσεβίκων, της Ιταλίας, της Γαλλίας και τη σιωπηρή σύμπραξη της Αγγλίας

άρχιζε την αντεπίθεση → κατάρρευση του μετώπου

§ 11.

Η Ποντιακή δημοκρατία παρέμεινε όνειρο

Κεμάλ: Καταδίκη σε θάνατο όλων των πρωτεργατών του αγώνα

Εθνική συμφορά του Ποντιακού Ελληνισμού και γενικότερα του Μικρασιατικού ελληνισμού

§ 12.

Περίοδος γενοκτονίας αλλά και νωρίτερα : ένας δεύτερος Ποντιακός ελληνισμός ζούσε και μεγαλουργούσε στη Ρωσία (Περισσότεροι από 500.000)

- ο Το 1918: Περισσότεροι από 750.000

Αίτια: ομαδικές μετοικεσίες καταδιωγμένων Ποντίων

- ο Σήμερα: Περισσότεροι από 500.000 (διατηρούν τις ελληνοποντιακές παραδόσεις)

§ 13.

1923: Συνθήκη της Λοζάνης

Αναγκαστική ανταλλαγή πληθυσμών

Βίαιο και τραγικό τέλος της ιστορίας και του πολιτισμού των Ποντίων στον Πόντο